

В.І. Поклад,
*кандидат філософських наук,
доцент кафедри соціально-гуманітарних
дисциплін Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*

ЗАЛУЧЕННЯ КУРСАНТІВ, СТУДЕНТІВ ТА СЛУХАЧІВ ДО НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ СОЦІОЛОГІЇ ТА КРИМІНОЛОГІЇ

Одним із завдань будь-якої навчальної дисципліни, що викладаються у вищих навчальних закладах МВС, є формування у курсантів, студентів і слухачів міцних навичок пізнавально-творчої активності, покликаних сприяти підвищенню якості їхньої самореалізації в майбутній професійній діяльності.

Досягнення означеної мети передбачає розробку та впровадження у навчальний процес інтегральної системи гармонічного сполучення різних напрямків, рівнів, форм і методів діяльності:

- 1) учбово-методичного, науково-теоретичного і прикладного рівнів пізнання;
- 2) освітнього і виховного компонентів навчального процесу;
- 3) аудиторних занять і емпіричних досліджень;
- 4) наукових досліджень викладачів, з одного боку, і курсантів (студентів, слухачів), з іншої сторони;
- 5) пізнавальних інтересів учасників навчального процесу і потреб правоохоронної практики;
- 6) учбово-пізнавальної діяльності курсантів (студентів) і практичної роботи випускників (слухачів заочного відділення);
- 7) виконання функціонально-посадових обов'язків із суспільною діяльністю.

Саме така система поєднання різних форм і методів роботи, організації спільної діяльності курсантів, студентів, слухачів, викладачів, практичних працівників, у ході якої одночасно вирішувались учбово-пізнавальні, науково-дослідні і виховні задачі була створена і успішно діяла на кафедрі соціології та кримінології Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. На жаль, події на сході України позбавили колектив кафедри можливості продовжувати свою роботу у повному обсязі. Тим не менш, накопичений досвід може бути корисним і цікавим для представників інших навчальних закладів.

Навчальні дисципліни кафедри умовно були диференційовані на предмети теоретичного рівня (соціологія, логіка, політологія, соціологія права) і предмети прикладного рівня (кримінологія, конфліктологія, кримінологія та профілактика злочинів, конфліктологія, психологія

попередження та вирішення конфліктів, соціологія права та девіантної поведінки, методологія соціально-правових досліджень, кримінологічні проблеми урбанізації в Україні, організація та методика науково-дослідницької роботи). Соціологія, соціологія права, логіка і політологія були покликані формувати в курсантів, студентів і слухачів загальні навички збору, аналізу і використання соціальної інформації в різних її видах, застосування теоретичних положень до реальної дійсності.

Кримінологія, кримінологія та профілактика злочинів, конфліктологія, психологія попередження та вирішення конфліктів, соціологія права та девіантної поведінки, методологія соціально-правових досліджень, кримінологічні проблеми урбанізації в Україні, організація та методика науково-дослідницької роботи повинні були сприяти виробленню міцних умінь по роботі з професійно значимою інформацією з використанням сучасних методик (технологій) збору, аналізу і використання даних.

Ядром організації науково-дослідницької роботи кафедри була лабораторія кримінологічних та соціологічних досліджень. Працівниками лабораторії були викладачі кафедри (за сумісництвом). У щорічній роботі лабораторії виділяються кілька тематичних блоків:

1. Студентські та курсантські соціологічні дослідження з проблем формування особистості суб'єкта правоохоронної діяльності (вересень – лютий). Студенти та курсанти утворювали дослідницькі колективи (по 3-5 осіб), розробляли програму дослідження, методичний інструментарій, проводили опитування та аналізували отримані дані. Незважаючи на переважно навчальне значення таких досліджень, деякі з них використовувались керівництвом університету як обґрунтування управлінських рішень із урахуванням настроїв студентів та курсантів. Зокрема, за наслідками студентських та курсантських досліджень вносились зміни до навчальних планів, режиму, організації роботи самоуправління тощо, адже самостійність вибору тем дослідницькими колективами обумовлювала зацікавленість до досліджень найбільш актуальних проблем студентського та курсантського життя.

2. Студентські та курсантські кримінологічні дослідження з проблем специфіки регіональної злочинності (вересень – червень). Якщо соціологічні дослідження проводились в основному у студентсько-курсантському середовищі, то кримінологічні проекти виходили за межі навчального закладу. В ході кримінологічних досліджень (з використанням головним чином методу експертних оцінок) вивчались фактори та умови скоєння різних злочинів, конкретні шляхи попередження злочинності, різні аспекти боротьби зі злочинністю. Експертами виступали працівники правоохоронних органів, представники органів влади і управління, журналісти, вчителі тощо. Найкращі з проведених досліджень брали участь у конкурсі кримінологічних досліджень, за результатами якого щорічно проводились кримінологічні читання та конференції, де лауреати отримували дипломи й Премії пам'яті Е.О. Дідоренка. За всі роки було проведено понад 500 курсантських та студентських кримінологічних досліджень. Автори кращих досліджень

продовжували наукову діяльність шляхом підготовки дипломних, магістерських робіт та кандидатських дисертацій.

3. Дослідження громадської думки жителів м. Луганська з проблем політики, правових реформ в Україні (жовтень – листопад), злочинності та правоохоронної діяльності (березень - травень). У 1996-2014 роках колективом лабораторії було проведено більше 100 репрезентативних соціологічних досліджень громадської думки жителів міста Луганська та Луганської області з актуальних проблем економіки, політики, правового реформування та правоохоронної діяльності. Дослідження проводились на замовлення МВС, інших органів держави та місцевого самоуправління. Майбутні правоохоронці засвоювали методи отримання достовірної інформації від населення Практично всі наші випускники брали участь у проведенні цих досліджень, отримуючи первинні навички нейтрального, коректного та неупередженого спілкування з самими різними категоріями населення.

Основні результати курсантських та студентських досліджень відбиті в численних публікаціях, як чисто наукового, так і науково-методичного характеру, а також з інтересом обговорювались під час наукових конференцій в Україні та поза її межами. Усі матеріали про роботу кафедри щодо залучення курсантів, студентів та слухачів до наукової діяльності розміщені на сайті кафедри [1].

Завдяки досягнутим результатам у 2008 році кафедра кримінології та соціології ЛДУВС імені Е. Дідоренка була включена до переліку наукових шкіл ВНЗ МВС України. І хоча подальший науково-педагогічний розвиток кафедри був припинений подіями на Сході України, хочеться сподіватись, що традиції діяльності по активному залученню курсантів та студентів до наукових досліджень будуть продовжені.

Список літератури:

1. Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.lduvs.edu.ua/>